

Rotary weekend natuur, cultuur, water - Pays de Saint-Omer, 10-12 mei 2019

Zoals het een rasecht weekend natuur, cultuur, water betaamt, voorspellen allerlei weervrouwen en -mannen vanaf begin mei dat we, zo goed als het ganse weekend, **regen** mogen verwachten. Naarmate de tijd vordert, wordt de voorspelde hoeveelheid hemelwater, met dank(?) aan de klimaatopwarming, drastisch teruggebracht tot 1 dag, en zoals later zal blijken tot enkel de nacht van vrijdag op zaterdag. De natuur had op meer gehoopt, wij zijn nu blij met wat minder.

Op vrijdagnamiddag en -avond komen onze vrienden in verspreide slagorde binnen om zeker tijdig aanwezig te zijn voor onze eerste maaltijd samen. Sommigen hebben intussen al wat sightseeing gedaan in de buurt of 'la Coupole' bezocht, waar geschiedenis en wetenschap een onderkomen vinden in een voormalige Duitse V2 raketbasis uit 1943. We zijn met z'n achttien, inclusief nieuwkomers Pablo en Cathy; morgenochtend verwachten we nog drie koppels.

Onze **Voorzitter Koen** heeft weer een mooie streek gevonden, een rijkgevuuld programma opgesteld en heeft zeer recent nog een alternatief hotel voor ons gevonden, daar het eerder geboekte huis zonder ook maar iemand te verwittigen zijn deuren heeft gesloten in februari. We verblijven in 'La Sapinière', een hotel-restaurant dat reeds 37 jaar door de eigenaars Anne-Marie en Henri-Michel Delbeke, en nu ook hun zoon, met de glimlach wordt uitgebaat. Henri-Michel is een autoliefhebber, hij verzorgt mee het onthaal en is ook de kok van dienst. Zijn grootvader, wiens foto een ereplaats heeft, was zoals de naam al doet vermoeden een Vlaming.

La Sapinière bevindt zich in het rustige dorpje Wisques, nabij Saint-Omer, bijna in the middle of nowhere, in de regio Pas-de-Calais (F). Het hotel bestaat uit een hoofdgebouw met daarin de receptie, het restaurant, de bar, een feestzaal en een beperkt aantal kamers, en uit een viertal châteaux die telkens 4 gelijkvloerse en 2 bovenkamers bevatten. Op het domein staan mooie sparren, maar ook een zestal statige **sequoia's** die zo'n tweehonderd jaar oud zouden zijn en als zaden vanuit Canada meegebracht werden. Een naam als 'sequoia lodge' zou misschien meer toepasselijk geweest zijn dan 'het sparrenbos'. De kamers zijn netjes en verzorgd; sommige kamers beneden beschikken ook over een keukentje, het ene bed is al wat comfortabeler dan het andere, maar iedereen is best tevreden. Een aantal van onze vrienden zijn zelfs zeer tevreden met de snookertafel die zich in de bar bevindt, en wanen zich echte kampioenen.

De maaltijd is lekker, alles verloopt zeer rustig en gezellig in een apart zaaltje. Hiep hiep hoera !

Er is een jarige in het gezelschap. **Patricia** vergast ons op een lekker glaasje bubbels en wij klinken samen op haar gezondheid. Dan zitten onze kampioenen al te trappelen om zich verder uit te leven rond en op de snookertafel, maar vrij snel begeven we ons richting châteaux want we willen uitgerust aan ons weekendprogramma beginnen.

Na een verkwikkende nachtrust en een stevig ontbijt, begeven we ons naar Salperwick waar we met onze andere vrienden hebben afgesproken op de parking van '**Au Bon Accueil**', waar zij intussen al een koffietje genuttigd hebben. We zijn nu voltallig en paraat voor een boottocht met de elektrisch aangedreven '**l'Alette**' in het hart van '**le Marais Audomarois**'. Onze stuurman en tevens onze gids kan honderduit vertellen over dit bijzondere polderlandschap dat in 2013 het Unesco keurmerk '**Mens en Biosfeer**' kreeg. Het gebied rondom Saint-Omer werd eeuwenlang regelmatig overspoeld door de zee, daar het 80 cm onder zeeniveau ligt en met de zee (Duinkerke) verbonden was via een kanaal (denk aan Brugge en het dichtgeslibde Zwin). Er wordt nog steeds water aangevoerd via de onderliggende kleilaag, bijgevolg is het gebied zeer moerassig. Vanaf de 7de eeuw, met de komst van Audomar (=Omer) en zijn monniken werd het gebied stilaan ingepolderd en drooggelegd; vooral in de 19de eeuw werd deze evolutie versneld met Hollandse technieken. Het moeras heeft een oppervlakte van zo'n 3730 ha, grenst aan 11 gemeenten en staat in verbinding met de zee via de rivier Aa. Hierdoor kan men het waterpeil min of meer beheersen. Door het eeuwenlang steken van veen, ontstond een afwisselend landschap van meertjes, kanalen en landstroken waar een 50-tal verschillende variëteiten van groenten geteeld worden, met o.a. 5 miljoen bloemkolen per jaar.

Om de wirwar aan **waterwegen** met een totale lengte van zo'n **700 km** te ontrafelen, hebben alle kanaaltjes een eigen naam; deze namen (bvb. van monniken) staan aangeduid op heipalen op de 'hoeken'. Dit maakt het mogelijk voor de postbode om de post, die enkel per boot kan worden rondgebracht op het juiste adres te bussen bij de 40 families die hier nog permanent in vrij riante huizen wonen en de vakantiegangers die in het tevens aanwezige vakantiedorp verblijven. Sinds 1976 mogen er geen bungalows meer bijgebouwd worden. Het langste kanaal, zo'n 10 km lang

en tot 50 meter breed, mondt uit in de Aa en is artificieel tot stand gekomen. De maximale diepte is hier 2 meter, daar waar dit voor de meeste andere kanalen slechts 80 tot 100 cm is. In dit labrynt van waterwegen gebruikt men van oudsher de traditionele ondiepe bootjes met een platte bodem en gemaakt van inlandse eik: 'escutes' en 'bacôves', die tot in de jaren 1970 door iedereen gebruikt werden en waarmee zelfs paarden en vee ter plaatse werden gebracht. Elke steen of dakpan van ieder huis dat men hier ooit bouwde, werd met deze bootjes vervoerd. Het is nog steeds de beste manier om mens, dier en materiaal tot in de verste uithoeken te brengen. Bewoners met een wagen moeten deze achterlaten op een parking en kunnen dan met hun eigen bootje dat in een bewonershaventje ligt verder varen.

Het gebied herbergt ook een **natuurreserveaat**. Men vindt hier een groot aantal verschillende soorten **vogels** terug. Er zouden op dit ogenblik 4 koppeltjes ooievaars nesten. De stilte en rust worden gevuld met allerlei vogelgeluiden, maar de enige vogels die wij ook effectief te zien krijgen zijn een zilverreiger, een paar eenden, 13 eendenjongen die liggen te rusten op een ponton, futen die succesvol op vissen jagen, waterhoenen en koolmeesjes. In het water vind je zo'n 34 verschillende soorten **zoetwatervissen**, waaronder de bliek die zijn naam gaf aan onze rondvaartboot, maar onder andere ook karpers, brasems, snoekbaars, rivierkreeften van zo'n 15 cm en paling, die nu beschermd wordt. Men is zeer streng met het toekennen van visvergunningen; de jacht, evenals zwemmen, is hier totaal verboden.

Op het water zien we de bladeren van **waterlelies** met gele knoppen die nog net niet openbloeien. Naarmate het seizoen vordert, vormt zich een centimeters dikke laag eendenkroos op de kanaaltjes. In de winter kan er een laag ijs op het water liggen. De oevers worden begraaasd door schapen en geiten. We zien ook kippen scharrelen. De overheersende boomsoort is de wilg, met zijn waterzuiverende eigenschappen, en zijn bast waar vroeger 'aspirine' uit gewonnen werd. De talrijke aanwezigheid van de **muskusrat** is een bedreiging voor de oevers. De muskusrat is dan wel geen viseter, maar is een zeer schadelijk dier dat men tracht te vernietigen.

Alle bewoners worden op straffe van zware boetes verplicht deze oevers op eigen kosten te verstevigen met houten heipalen, om de erosie te beperken. Ook de maximale snelheid van 6 km/u op de kanaaltjes heeft niet alleen met de rust van de fauna te maken, maar ook met het bestrijden van deze erosie.

Het water is niet helder en oogt vuil doordat het **continu in beweging** is. Ondanks al dat water vindt men hier zo goed als geen muggen. De larven hebben immers stilstaand water nodig, en de vissen en libellen geven de weinige larven die toch tot ontwikkeling komen weinig kans. Net als in de rest van de streek, vindt men ook hier verwijzingen naar de banden met Vlaanderen en België, zoals bij het huis 'Chez Marie' waar een Manneken Pis-beeldje staat te pronken.

De **rust** is hier alomtegenwoordig. De weinige mensen die je tegenkomt stralen deze rust uit en zijn uiterst vriendelijk. Na dit lijvige hoofdstuk natuur, brengt onze stuurman ons veilig terug naar ons vertrekpunt, waar wij een lichte maaltijd krijgen voorgeschoteld, zodat we de vergaarde informatie rustig kunnen herkauwen en verteren.

Na de middag worden we in **Saint-Omer** verwacht voor een bezoek aan de **moenie oude stad** en de **prachtige gotische kathedraal**. Onze gids blijkt een wandelend geschiedenisboek te zijn,

en kent iedere steen in Saint-Omer. De wandeling is niet zeer lang, de stroom aan informatie is overvloedig. We starten aan de dienst voor Toerisme, achter de kathedraal en staan stil bij een heleboel meestal statige gevels en al dan niet verbouwde of aangepaste Vlaamse trapgevels. Deze woningen getuigen van een rijk verleden, met dank aan de lakenhandel. De kleur van de bakstenen is gelig door de aanwezigheid van kalk/zand in de klei waarvan ze gemaakt zijn, een beetje zoals bij ons aan de kust, maar hier en daar vindt men ook de rode bakstenen gemaakt van ijzerhoudende klei.

Zo komen we langs, en houden we even stil bij onder andere volgende gebouwen. Het **Musée Sandelin** is gevestigd in een stijlvol 18de eeuws herenhuis en herbergt rijke collecties middeleeuwse kunst, Europese en Aziatische keramiek en schilderijen (tot 19de eeuw).

Vanuit de verte zien we de **ruïnes van de Saint-Bertin abdij**, die door Omer en zijn companen als een der eerste maar ook machtigste benedictijnerabdijen ten noorden van Parijs werd gesticht in de 7de eeuw.

De **bibliotheek** van Saint-Omer is gehuisvest in een deel van het oude Jezuïtencollege. Men vindt er een collectie van meer dan 35000 waardevolle boeken, waaronder een exemplaar van de Gutenberg-bijbel.

De **kapel van de Jezuïeten** (gebouwd tussen 1615 en 1640) is een architecturaal pareltje en illustreert dankzij haar indrukwekkend volume en de kleurkeuzes die contrasteren met de rest van de stad, het belang van het Jezuïetencollege in het onderwijs van Saint-Omer. Deze kapel deed ooit nog dienst als manege en na WO2 als parking, maar werd gerestaureerd en in ere hersteld en is nu een cultuurtempel waar tentoonstellingen, concerten en seminaries plaatsvinden.

We beklimmen ook even de **kasteelmotte**, waar de oorsprong ligt van de stad, in de vorm van een kasteel dat door de eerste Vlaamse graven in de 10de eeuw werd opgericht. In de 18de eeuw bouwde men een gevangenis die later verbouwd en recent gerenoveerd werd. Onze gids beschikt over een sleutel en neemt ons even mee binnen, waar we kennis maken met verschillende kleinere cachotten, een collectieve gevangenis, maar ook een waterput. Het gebouw doet nu dienst als onderkomen voor kunstenaars en kunsttentoonstellingen.

Tenslotte bezoeken we de 800 jaar oude **kathedraal** van Saint-Omer die beschouwd wordt als het mooiste gotisch monument van Noord-Frankrijk. Ze werd vanaf de 8ste eeuw tot de beginjaren van de 16de eeuw opgericht naarmate een oudere kerk werd afgebroken. Haar oorsprong ligt in een gemeenschap van monniken die door Saint Omer opgericht werd in 643. Door een scheuring die zich voordeed binnen het klooster in het begin van de 9de eeuw, werd één deel de abdij van Saint-Bertin; het andere werd een collegiale kerk van kanunniken gewijd aan Saint Omer. Deze kerk werd vanaf 1561 een kathedraal, die sinds 1802 dienst doet als parochiekerk.

De westelijke gevel wordt gevormd door een 50 m hoge **vierkante toren** die opgericht werd van 1490 tot 1516.

De kathedraal herbergt o.a. beelden van Jacques Du Broeucq, een labyrint, een astrologische klok (1558) en een 18de eeuws orgel. Het schilderij 'De kruisafname' van (het atelier van) Rubens is prachtig (maar toch iets minder indrukwekkend dan het gelijknamige werk in onze eigen kathedraal).

Er zijn twee cenotafen (lege grafmonumenten) aanwezig : een voor de heilige Erkembode, een plaatselijke heilige, en een voor Saint-Omer. Andere elementen die verrassen en verwonderen zijn kapellen met marmeren en albasten afsluitingen.

In het stenen maaswerk rond het roosvenster herkent men het 'visblaasmotief' zo typisch voor de latere vlamgotiek of **flamboyante gotiek**.

Na ons uiterst interessant bezoek aan stad en kathedraal, zijn we stilaan verkleumd. Het is dan wel droog en zonnig weer, maar de felle noordenwind speelt ons parten. In plaats van nog even te wandelen door de prachtige '**Jardin Public**' naast de Boulevard Vauban, verkiezen we terug te keren naar het hotel om even op te warmen, hetzij door een warme drank, een hete douche of een dutje. Stilzitten is echter niet aan iedereen besteed, en dus beslissen een aantal van onze vrienden om nog even tijdens een korte wandeling de omgeving te verkennen. We ontdekken de neo-gotische **abdij Notre-Dame de Wisques**, die gesticht werd in 1889 en geklasseerd werd als historisch monument. Zij bestaat uit verschillende gebouwen, is gedeeltelijk toegankelijk en herbergt een 20-tal benedictijnerzusters.

Na deze wandeling frissen we ons even op en krijgen we een zaaltje op de eerste verdieping toegewezen voor ons diner. Na het aperitief en een vrij rustige en lekkere maaltijd, worden we getrakteerd op een **dictee**, eerst in het frans en daarna in het nederlands. Het frans dictee wekt bij sommigen nogal wat beroering op wegens zeer verwarrend, waardoor initiatiefnemer **Youp** zich laat verleiden tot het lachen (of is het giechelen) met de grappige tekst, waardoor de verwarring nog toeneemt. Het nederlands dictee verloopt iets rustiger, is een zin uit 'het groot dictee der Nederlandse taal' en zal zoals later zal blijken gewonnen worden door Chris en Pablo. Proficiat allebei !!

Op zondagmorgen heeft onze voorzitter de wandeling '**les grands camps de Coerlu**' gepland, die start aan de kerk van Affringues. Deze 4,9 km lange en 2 uur durende wandeling brengt ons over een korte afstand naar het hoogste punt in het landschap. We moeten even flink klimmen, maar we worden beloond met een **prachtig schouwspel** van zonovergoten gele koolzaadvelden,

omgeploegde akkers, grasgroene weiden en diepgroene bossen, statige boerderijen en idyllische dorpjes. Het zacht glooiend landschap dat we al een aantal keren vanuit de auto konden aanschouwen, is nu plots nog weidser en aantrekkelijker. De kleurenpracht is intens en bijna oogverblindend. We genieten van de rust en het zicht en van het gezelschap. Toch is er ook minder goed nieuws. Een oude dorpsbewoner die rustig op een bankje zit te genieten, getuigt van het aantal afgenomen zwaluwen. Daar waar er een aantal jaren geleden nog een 60-tal in de zomer aanwezig waren, blijven er nu nog met moeite 4 over. Reden : gebrek aan insecten of gevangen om op te peuzelen, wie zal het zeggen ? Terug beneden, brengt de wandeling ons langsheen een oude spoorweg van Saint-Omer naar Boulogne. Daar worden we een aantal keer voorbij gefietst door go-kart-achtige tuigen voor een viertal personen die men trappend met pedalen laat voortbewegen op de spoorweg.

Na deze onderdompeling in de natuur, is het weer tijd om aan tafel plaats te nemen voor een laatste gezamenlijke maaltijd in la Sapinière.

Onze voorzitter maakt hiervan gebruik om het **weekend** als **volledig geslaagd** te bestempelen. Wij zouden het niet beter kunnen verwoorden. We zijn weer een reeks mooie herinneringen rijker, we hebben een voor ons onbekende streek leren kennen en waarderen en we genoten van elkaar en van onze leerrijke uitstappen. Alvorens weer huiswaarts te keren, blijft ons niets anders over dan Koen en Michele van harte te danken voor de zorgzame organisatie van dit uiterst geslaagde weekend met een grote dosis weidse natuur, cultuur om U tegen te zeggen en massa's water.

Van harte, dankuwel Koen en Michelle.

Betty Van Gorp

(Fotoreportage vindt u op onze website :

<https://antwerpen.rotary2170.org/nl/documents/galleries/2511/weekend-water-natuur-saint-omer>